PWYLLGOR ARCHWILIO 17/2/15

Yn bresennol: Y Cynghorydd John Pughe Roberts (Cadeirydd)
Y Cynghorydd Robert J. Wright (Is-gadeirydd)

Y Cynghorwyr: Anwen Davies, Eddie Dogan, Tom Ellis, John B. Hughes, Charles Wyn Jones, Dilwyn Morgan, Michael Sol Owen, Angela Russell, John Wyn Williams a Peredur Jenkins (Aelod Cabinet Adnoddau).

Hefyd yn Bresennol: Dafydd Edwards (Pennaeth Cyllid), William E. Jones (Uwch Reolwr Cyllid), Dewi Morgan (Uwch Reolwr Refeniw a Risg), Luned Fôn Jones (Rheolwr Archwilio), Amanda Hughes (Rheolwr Lleol Swyddfa Archwilio Cymru), Caroline Lesley Roberts (Rheolwr Buddsoddi), Iwan Evans (Pennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol) a Bethan Adams (Swyddog Cefnogi Aelodau a Chraffu).

Ymddiheuriadau: Y Cynghorwyr Trevor Edwards, Aled Ll. Evans, Aeron M. Jones, Sion Wyn Jones a Mr John Pollard.

1. DATGAN BUDDIANT PERSONOL

Ni dderbyniwyd datganiad o fuddiant personol gan unrhyw aelod oedd yn bresennol.

2. COFNODION

Llofnododd y Cadeirydd gofnodion o'r pwyllgor hwn a gynhaliwyd ar 18 Rhagfyr 2014, fel rhai cywir.

3. CYLLIDEB 2015/16 A STRATEGAETH ARIANNOL 2015/16 – 2017/18

Cyflwynwyd adroddiad yr Aelod Cabinet Adnoddau ar y gyllideb er mwyn rhoddi cyfle i'r Pwyllgor Archwilio graffu'r wybodaeth o ran ei briodoldeb ariannol cyn i'r adroddiad fynd gerbron y Cabinet ar 19 Chwefror.

Gosodwyd cefndir a chyd-destun i'r adroddiad gan yr Aelod Cabinet Adnoddau. Nododd yr argymhellir ystyried cynyddu'r Dreth Cyngor rhwng 3.5% a 4.5% yn 2015/16 er mwyn isafu'r toriadau yn 2016/17. Ychwanegodd y byddai cynyddu'r Dreth Cyngor a defnyddio £2m o'r balansau cyffredinol yn galluogi cynnal ymgynghoriad cynhwysol ar y toriadau posib cyn gweithredu.

Cymerodd y Pennaeth Cyllid y cyfle i ddiolch i'r aelodau a fynychodd seminarau yng nghyswllt y Strategaeth Ariannol. Pwysleisiodd os na fydd codiad yn y dreth byddai rhaid cynyddu'r toriadau ar gyfer 2016/17.

Rhoddwyd cyfle i'r aelodau ofyn cwestiynau a chynnig sylwadau. Yn ystod y drafodaeth, amlygwyd y prif bwyntiau a ganlyn:-

- Bod y seminarau a gynhaliwyd ar y Strategaeth Ariannol wedi bod o gymorth;
- Mai'r penderfyniad cyfrifol fyddai cynyddu'r Dreth Cyngor 4.5%;
- Bod codiad yn y dreth yn anodd i rai sy'n gweithio gan nad yw cyflogau'n cynyddu a dylid cyfyngu'r cynnydd yn y Dreth Cyngor;
- Pobl yng nghefn gwlad yn cwestiynu beth maent yn derbyn o ran gwasanaethau i gyfiawnhau cynyddu'r dreth;
- Bod Gwynedd gyfan yng nghefn gwlad, a chost y pen o wasanaethau yn is mewn ardaloedd mwy trefol;

- Bod rhwyd diogelwch i'r unigolion sy'n derbyn cymorth ("budd-dal") tuag at eu Treth Cyngor, ond fod pryder am y rhai hynny sydd ar incwm ychydig uwch na'r trothwy i dderbyn cymorth;
- Y dylid adnabod y toriadau cyn penderfynu ar gynyddu'r Dreth Cyngor;
- Nad oedd y Dreth Gyngor yn cynyddu yn Lloegr. A oedd Llywodraeth Cymru wedi cael arian ar gyfer gwneud hyn hefyd yng Nghymru?
- Gan ddefnyddio'r balansau dim ond gohirio'r boen y gwneir, ond roedd yr aelod yn derbyn y drefn a gobeithio y bydd consensws o ran y toriadau;
- A ellir gofyn i ysgolion ddefnyddio eu balansau er mwyn helpu'r sefyllfa ariannol?

Yng nghyswllt rhewi'r Dreth Cyngor yn Lloegr, nodwyd bod y materion yma tu hwnt i reolaeth y Cyngor a bod Llywodraeth Cymru wedi penderfynu rhoi'r arian a dderbyniwyd i'r perwyl hwn i'r Gwasanaeth Iechyd.

Nodwyd bod reserfau a chyllidebau ysgolion yn gyfrifoldeb Llywodraethwyr ac nad oedd gan y Cyngor hawl fel awdurdod, er yn cyfarwyddo ysgolion i ostwng eu balansau gan eu defnyddio at addysg y plant, i orfodi hyn.

Adroddodd yr Aelod Cabinet Adnoddau y rhoddir rhestr lawn o'r toriadau posib gerbron yr aelodau yn y misoedd nesaf er mwyn eu trin a'u trafod.

PENDERFYNWYD argymell yr adroddiad i'r Cabinet ac mai barn y Pwyllgor oedd bod cynyddu'r Dreth Cyngor 4.5% yn rhesymol.

4. RHEOLAETH TRYSORLYS – DATGANIAD STRATEGAETH RHEOLAETH TRYSORLYS, STRATEGAETH DARPARIAETH LLEIAFSWM REFENIW A STRATEGAETH FUDDSODDIAD FLYNYDDOL AR GYFER 2015/16

Cyflwynwyd – adroddiad y Pennaeth Cyllid yn gofyn i'r pwyllgor argymell i'r Cyngor ar 5 Mawrth fabwysiadu'r Datganiad Polisi Rheolaeth Trysorlys, Datganiad Strategaeth Rheolaeth Trysorlys a'r Strategaeth Buddsoddi Flynyddol am 2015/16, y Dangosyddion Darbodus, y Datganiad Darpariaeth Lleiafswm Refeniw a'r trefniant uno gyda'r Gronfa Bensiwn ar gyfer buddsoddi llif arian dyddiol.

Gosododd y Pennaeth Cyllid y cyd-destun ac ymhelaethodd y Rheolwr Buddsoddi ar gynnwys yr adroddiad.

Nodwyd gyda diolch y cyfle i aelodau'r Pwyllgor ofyn cwestiynau i'r swyddogion ac i ymgynghorydd arbenigol o gwmni Arlingclose mewn cyfarfod briffio ar 30 Ionawr, 2015.

PENDERFYNWYD argymell i'r Cyngor Llawn 5 Mawrth fabwysiadu'r Datganiad Polisi Rheolaeth Trysorlys (Atodiadau A, B, a C), Datganiad Strategaeth Rheolaeth Trysorlys a'r Strategaeth Buddsoddi Flynyddol am 2015/16 (Atodiad CH), y Dangosyddion Darbodus (Atodiad D), y Datganiad Darpariaeth Lleiafswm Refeniw (Atodiad DD) a'r trefniant uno gyda'r Gronfa Bensiwn ar gyfer buddsoddi llif arian dyddiol.

5. NEWIDIADAU ARFAETHEDIG I'R CYFANSODDIAD YN DILYN Y DDEDDF PENSIYNAU GWASANAETH CYHOEDDUS 2013 A'R RHEOLIADAU CYNLLUN PENSIWN LLYWODRAETH LEOL (DIWYGIAD) (LLYWODRAETHU) 2014

Cyflwynwyd adroddiad y Pennaeth Cyllid a'r Pennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol ar newidiadau arfaethedig i adrannau'r Cyfansoddiad er mwyn sicrhau bod y Cyngor, fel Awdurdod Gweinyddol ar gyfer Cronfa Bensiwn Llywodraeth Leol Gwynedd, yn cydymffurfio gyda gofynion y Ddeddf Pensiynau Gwasanaethau Cyhoeddus 2013 a'r Rheoliadau Cynllun

Pensiwn Llywodraeth Leol (Diwygiad) (Llywodraethu) 2014 ynglŷn â sefydlu Bwrdd Pensiwn Lleol.

Cytunwyd ni ddylid gorymateb i'r gofynion, nac ymrwymo i gostau sylweddol diangen wrth sefydlu Bwrdd Pensiynau.

Nodwyd bod y newidiadau arfaethedig, a argymhellir i'r Cyngor Llawn, yn diffinio swyddogaethau, aelodaeth a strwythur gweithredu Bwrdd Pensiwn Gwynedd. Eglurwyd yn ychwanegol i'r argymhelliad a nodir yn yr adroddiad y gofynnir am hawl dirprwyedig i wneud man addasiadau i drefniadau llywodraethu'r Bwrdd Pensiwn Lleol pe cyfyd yr angen.

PENDERFYNWYD argymell i'r Cyngor:

(i) Adolygu adrannau o'r Cyfansoddiad sydd yn perthyn i'r CPLlL, er mwyn sicrhau fod y Cyngor, fel Awdurdod Gweinyddol ar gyfer y Cynllun Pensiwn Lleol Gwynedd, yn cydymffurfio gyda'r Ddeddf Pensiynau Gwasanaeth Cyhoeddus 2013 a'r Rheoliadau Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol (Diwygiad) (Llywodraethu) 2015.

(ii) Sefydlu Bwrdd Pensiwn Cronfa Bensiwn Gwynedd yn unol â'r adroddiad ar sail y Cylch Gorchwyl a Llywodraethu gyda hawl dirprwyedig i'r Pennaeth Cyllid mewn ymgynghoriad â Phennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol i wneud man addasiadau i drefniadau llywodraethu'r Bwrdd Pensiynau Lleol pe cyfyd yr angen.

6. CYLLIDEB REFENIW 2014/15 – ADOLYGIAD TRYDYDD CHWARTER (RHAGFYR 2014)

Cyflwynwyd adroddiad monitro'r Pennaeth Cyllid ar y sefyllfa ariannol ddiweddaraf.

Gosododd yr Aelod Cabinet Adnoddau y cyd-destun ac ymhelaethodd yr Uwch Reolwr Cyllid ar gynnwys yr adroddiad. Cyfeiriwyd at sefyllfa gorwariant tebygol yr Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant a nodwyd bod gostyngiad sylweddol o'r lefel gorwariant a ragwelwyd ar ddiwedd yr ail chwarter. Ymhelaethwyd bod gorwariant tebygol yr Adran bron wedi ei haneru a chymerir camau i geisio cryfhau rheolaeth ariannol.

Rhoddwyd cyfle i'r aelodau ofyn cwestiynau a chynnig sylwadau. Yn ystod y drafodaeth, amlygwyd y prif bwyntiau a ganlyn:-

- Ei fod yn galonogol bod Adrannau yn tanwario ond mai arbedion wedi eu cynllunio yw'r arian yma ac ni fydd ar gael yn y dyfodol;
- Bod risg o ran yr Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant.

Mewn ymateb i sylwadau aelodau, nododd yr Aelod Cabinet Adnoddau bod rhaid gwedd newid y ffordd o ddarparu gwasanaethau yn bur fuan neu ni allai'r Cyngor gyflawni ei ddyletswyddau. Ychwanegodd y Pennaeth Cyllid bod angen osgoi twf gwariant gan gymryd camau ariannol a rheolaethol.

PENDERFYNWYD nodi'r sefyllfa a'r risgiau perthnasol yng nghyswllt cyllidebau'r Cyngor a'i adrannau.

7. RHAGLEN GYFALAF 2014/15 – ADOLYGIAD DIWEDD Y TRYDYDD CHWARTER (31 RHAGFYR 2014)

Cyflwynwyd adroddiad y Pennaeth Cyllid yn rhoddi manylion am y rhaglen ddiwygiedig a'r ffynonellau ariannu perthnasol.

Tynnwyd sylw nad oedd yr ail-broffilio yn y rhaglen gyfalaf o 2014/15 i 2015/16 yn golygu colled mewn grant.

PENDERFYNWYD nodi'r sefyllfa a'r risgiau perthnasol yng nghyswllt rhaglen gyfalaf y Cyngor.

8. ADRODDIAD Y GWEITHGOR GWELLA RHEOLAETHAU

Cyflwynwyd adroddiad Cadeirydd y Pwyllgor Archwilio ar gyfarfod o'r gweithgor uchod a gynhaliwyd ar 16 Ionawr 2015 i ystyried cynllun cyfalaf Pont Briwet, archwiliad dilyniant 'Porthladdoedd' a oedd wedi derbyn categori barn anfoddhaol a dau archwiliad a dderbyniodd gategori barn C yn ystod y cyfnod rhwng 13 Medi 2014 a 30 Tachwedd 2014 sef -

a) Rhaglenni Arolygu Hylendid Bwyd, Iechyd a Diogelwch
b) Canolfannau Hamdden

Gwahoddwyd Uwch Reolwyr i fynychu'r cyfarfod er mwyn trafod y materion sy'n codi o'r archwiliadau a'r gwaith a wnaed ers cyhoeddi'r adroddiadau archwilio er mwyn cryfhau'r rheolaethau mewnol dan sylw.

Nodwyd y cafwyd sicrwydd yn y Gweithgor bod y materion a amlygwyd gan Archwilio Mewnol yn cael sylw teilwng a bod camau yn cael eu cymryd.

Nodwyd yng nghyswllt archwiliad Rhaglenni Arolygu Hylendid Bwyd, Iechyd a Diogelwch, ei fod yn galonogol bod cylchgrawn 'Which?' wedi rhoi Cyngor Gwynedd ymysg y gorau yng Nghymru ar waith orfodaeth bwyd mewn tabl perfformiad o awdurdodau lleol ac y dylid hysbysebu hyn.

Nododd aelod ei fod yn hynod bwysig bod y Gweithgor wedi ystyried cynllun cyfalaf Pont Briwet oherwydd y risgiau posib.

PENDERFYNWYD derbyn yr adroddiad.

9. CYNNYRCH ARCHWILIO MEWNOL

Eglurodd y Cadeirydd newidiadau yn strwythur staffio Archwilio Mewnol gan nodi mai Luned Fôn Jones oedd y Rheolwr Archwilio ac y byddai'n gyfrifol am waith Archwilio Mewnol o hyn ymlaen. Nodwyd y byddai'r Uwch Reolwr Refeniw a Risg yn gyfrifol am oruchwylio gwaith Archwilio Mewnol. Diolchwyd i'r Uwch Reolwr Refeniw a Risg am ei waith a dymunwyd yn dda i'r ddau swyddog yn eu swyddi newydd.

Gwaith Archwilio Mewnol am y cyfnod hyd at 31 Ionawr 2015
Cyflwynwyd adroddiad yr Uwch Reolwr Refeniw a Risg yn amlinellu gwaith Archwilio Mewnol am y cyfnod rhwng 1 Rhagfyr 2014 a 31 Ionawr 2015. Wrth gyflwyno'r wybodaeth am y gwaith a gwblhawyd yn ystod y cyfnod cyfeiriodd y swyddog at -

- 8 o adroddiadau am archwiliadau o'r cynllun gweithredol gyda'r categori barn berthnasol yn cael ei ddangos.
- 1 Adroddiad arall (memoranda a.y.b)
- 2 o adolygiadau grant
- 4 archwiliad dilyniant

Rhoddwyd ystyriaeth i'r adroddiadau yn unigol.

PENDERFYNWYD derbyn yr adroddiadau ar waith Archwilio Mewnol am y cyfnod o 1 Rhagfyr 2014 i 31 Ionawr 2015 a chefnogi'r argymhellion a gyflwynwyd eisoes i reolwyr y gwasanaethau perthnasol er gweithrediad.

10. TREFNIADAU DATGELU – YMWYBYDDIAETH O'R POLISI CANU'R GLOCH

Cyflwynwyd adroddiad yr Uwch Reolwr Refeniw a Risg yn rhoddi manylion o ganlyniadau arolwg o ymwybyddiaeth staff a'u hagwedd tuag at Bolisi Canu'r Gloch. Nodwyd ei fod yn

allweddol bwysig, yng ngoleuni achosion diweddar megis Rotherham, bod unigolion yn ddigon hyderus yn y trefniadau i fynegi pryder.

Adroddwyd bod yr holiadur wedi ei gyfyngu i staff swyddfa yn unig gan ei fod yn holiadur ar-lein ond bwriedir cynnal ymarferiad tebyg gyda gweithwyr llaw yn 2015/16.

Rhoddwyd cyfle i'r aelodau ofyn cwestiynau a chynnig sylwadau. Yn ystod y drafodaeth, amlygwyd y prif bwyntiau a ganlyn:-

- Y byddai'n haws i unigolyn ddod ymlaen pe byddai person annibynnol fel pwynt cyswllt cychwynnol yn hytrach na rheolwr llinell. Mewn ymateb, nododd yr Uwch Reolwr Refeniw a Risg bod y polisi yn nodi y gallai unigolyn fynd yn uniongyrchol at y Pennaeth Adran neu Archwilio Mewnol;
- Yn synnu bod yr arolwg yn dangos bod 12% o Reolwyr Llinell ddim yn ymwybodol o'r polisi na 18% o'r Adran Adnoddau Dynol;
- Ei fod yn bwysig i gynyddu ymwybyddiaeth o'r polisi;
- Ei fod yn allweddol bwysig bod staff y Cyngor hefo mynediad rhwydd i'r polisi ar y fewnrwyd;
- Bod angen sefydlu trefn ar gyfer Cynghorwyr;
- Bod angen sicrhau bod unigolion yn gwbl hyderus i ddefnyddio'r gyfundrefn;
- A ddylai'r Gweithgor ystyried y mater?
- Y dylai Cynghorwyr dderbyn hyfforddiant ar y Polisi.

Mewn ymateb i'r sylw parthed cynnal Gweithgor i ystyried y mater, awgrymodd yr Uwch Reolwr Refeniw a Risg y dylid aros i weld canlyniadau arolwg gyda gweithwyr llaw yn 2015/16 a pe dymunir gellir edrych ar y ddau arolwg efo'i gilydd bryd hynny.

PENDERFYNWYD:

(i) bod yr Uwch Reolwr Refeniw a Risg yn ystyried sylwadau'r aelodau yng nghyswllt cryfhau'r trefniadau ymhellach;

(ii) bod y Pwyllgor yn ystyried rhoi sylw i'r Polisi Canu'r Gloch mewn cyfarfod o'r Gweithgor Gwella Rheolaethau ar ôl derbyn canlyniadau arolwg gyda gweithwyr llaw.

11. CYNLLUN ARCHWILIO MEWNOL 2014/15

Cyflwynwyd adroddiad yr Uwch Reolwr Refeniw a Risg yn rhoi diweddariad ar y sefyllfa gyfredol o ran cwblhau cynllun archwilio mewnol 2014/15.

Rhoddodd fanylion am y sefyllfa fel ag yr oedd ar 31 Ionawr 2015 yn ogystal â'r amser a dreuliwyd ar bob archwiliad hyd yma. Tynnwyd sylw at y tabl canlynol sy'n datgelu statws cyfredol y gwaith yn y cynllun gweithredol:-

Statws yr Archwiliad	Nifer
Wedi ei gynllunio	12
Gwaith Maes ar y gweill	19
Cwblhawyd Gwaith Maes	2
Disgwyl Adolygiad	4
Adroddiad Drafft	3
Adroddiad Terfynol	48
Wedi ei gau	2
Cyfanswm	90
Wedi ei ganslo	12

Tynnwyd sylw at yr archwiliadau a oedd wedi eu tynnu o'r Cynllun o ganlyniad i golli 120 diwrnod o adnoddau archwilio. Roedd llai o ddyddiau ar gael na'r hyn oedd wedi ei gynllunio ar ei gyfer ar ddechrau'r flwyddyn gan fod 3 swydd wedi ei ddiddymu oddi ar y strwythur yn gynharach na'r dyddiad bwriedig o 31 Mawrth 2015.

Nodwyd bod cyrraedd y targed o 95% yn ymddangos yn anhebygol erbyn hyn, ond bod holl staff y gwasanaeth yn ymrwymedig i orffen mor agos â phosib at y targed ar gyfer y flwyddyn, ac yn ymwybodol o'r disgwyliadau.

PENDERFYNWYD nodi cynnwys yr adroddiad fel diweddariad o gynnydd yn erbyn cynllun archwilio 2014/15.

12. CYNLLUN ARCHWILIO MEWNOL DRAFFT 2015/16

Cyflwynwyd adroddiad yr Uwch Reolwr Archwilio a Risg yn rhoi manylion am gynllun drafft o waith yr Adran Archwilio Mewnol am y flwyddyn ariannol 2015/16 fel y gallai'r aelodau leisio barn arno a'i gymeradwyo, yn ddarostyngedig i drafodaethau pellach gyda swyddogion.

Ychwanegodd yr Uwch Reolwr Archwilio a Risg y byddai'n dod â'r cynllun terfynol gerbron ym mis Mehefin, ar ôl trafod y cynllun drafft gyda'r adrannau.

PENDERFYNWYD cymeradwyo'r Cynllun Archwilio drafft ar gyfer y cyfnod 1 Ebrill 2015 i 31 Mawrth 2016, yn ddarostyngedig i addasiadau yn deillio o drafodaethau pellach gyda swyddogion.

Dechreuodd y cyfarfod am 2.00pm a daeth i ben am 4.35pm